

Hisae Sawachi'nin *14 Sai: Fōteen* Romanında Militarizm Algısı ve *Gyokusai* Kavramı*

Perceptions Toward Militarism and the Concept of *Gyokusai* in Hisae Sawachi's Novel *14 Sai*

Habibe SALĞAR¹

*Bu çalışma, Prof. Dr. Ali Merthan DÜNDAR danışmanlığında hazırlanan "Japon Otobiyografik Romanında Sömürge ve Göç: Mançukuo Örneği" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

¹Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Japon Dili ve Edebiyatı Bölümü, Konya, Türkiye

ORCID: H.S. 0000-0002-4393-9101

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Habibe SALĞAR (Arş. Gör. Dr.),
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Japon Dili
ve Edebiyatı Bölümü, Konya, Türkiye
E-posta: habibesalgar@selcuk.edu.tr

Başvuru/Submitted: 28.06.2022

Revizyon Talebi/Revision Requested:
19.07.2022

Son Revizyon/Last Revision Received:
02.09.2022

Kabul/Accepted: 02.09.2022

Atf/Citation: Salgar, Habibe. "Hisae Sawachi'nin *14 Sai: Fōteen* Romanında Militarizm Algısı ve *Gyokusai* Kavramı." *Şarkiyat Mecmuası - Journal of Oriental Studies* 41 (2022), 159-180.
<https://doi.org/10.26650/jos.1136996>

öz

Bu çalışmanın amacı, II. Dünya Savaşı öncesinde yaygın olan Japon militarizminin etkisini Japon sömürge deneyimi yaşamış bir yazarın bakış açısıyla incelemektir. Japonya toprakları dışında yaşayan Japon halkın militarizm yanlısı tutumuna çeşitli örnekler sunan Hisae Sawachi'nin *14 Sai: Fōteen* adlı eseri, savaş öncesi dönemin sosyal yapısına da ışık tutmaktadır. "Savaş meydanında ölüm", "İmparator adına kendini feda etme", Japonya'da kutsal bir görev olarak görülmüş ve özellikle II. Dünya Savaşı sürecinde Japonların en fazla karşılaştığı kavramlar olmuştur. Japonca *gyokusai* terimi, "onurlu intihar" ya da "teslim olmak yerine onurlu ölüm" anlamına gelirken, bu ifade aynı zamanda bireyin kendi egosunu bastırarak kişisel/bireysel çıkarların yerini imparatora sadakat, topluma hizmet gibi daha kutsal addedilebilecek bir dünya görüşüne bırakmış ve İmparator'un huzurunda "ölümsüzlüğe ulaşma" durumuna geçişi sembolize etmiştir. Bu çalışmada Hisae Sawachi tarafından kaleme alınan *14 Sai: Fōteen* romanı temelinde "militarizm" algısının *gyokusai* kavramıyla olan ilişkisi incelenmiştir. Japonya'nın militarizm yanlısı tutumunu destekleyen baş kahraman genç kız tarafından Japon değerleri ile militarizm arasında kurulan ilişkinin aktarıldığı bu roman, sadece Japon sömürge topraklarındaki Japon hakimiyetini değil, aynı zamanda Japonya'nın militarizm algısını ve Japon kültürüyle ilişkisini gösteren bir örnektir. Sonuçta, Japonya'da savaşa evrilen sürecin temelini oluşturan militarizm algısında savaş öncesi süreç ve savaş sonrası süreç arasında ciddi bir farkın yansıtıldığı görülmüştür. Bu durumun oluşmasında döneme hakim olan askeri yapının ne derece etkili olduğu incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Hisae Sawachi, *14 Sai*, Militarizm, *Gyokusai*, Savaş, Onurlu intihar

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the impact of Japanese militarism that was prevalent before World War II from the perspective of an author who had experienced Japanese colonialism. Hisae Sawachi's work *14 Sai: Fōteen* provides various examples of the pro-militarist attitudes of the Japanese people who lived outside from Japan's territory and also sheds light on the social structure

of the prewar period. "Death on the battlefield", "sacrificing oneself in the name of Emperor", were seen as sacred duties in Japan, and Japanese people faced these concepts mostly during World War II. The Japanese term *gyokusai* means "honorable suicide" or "honorable death instead of surrender" and this expression also symbolizes suppressing the personal ego and replacing personal/individual interests with a more sacred worldview, such as loyalty to the Emperor, social duty, and the transition to "achieving immortality" for the existence of the Emperor. This study, examines the novel *14 Sai*, written by Hisae Sawachi and the relationship between the concepts of "militarism" and *gyokusai*. The relationship between Japan's values and militarism is conveyed by the protagonist, a young girl who supports Japan's pro-militarist attitude throughout the novel, and is an example that shows not only the Japanese dominance of Japanese colonial land, but also Japan's perceptions toward militarism and its relationship with Japanese culture. As a result, the perceptions toward militarism, which forms the basis of the process that evolved into war in Japan, is seen to reflect a significant difference between the pre-war and post-war periods. It is examined how effective the Japanese military structure in the formation of that situation in this period.

Keywords: Hisae Sawachi, *14 Sai*, Militarism, *Gyokusai*, War, Honorable suicide

EXTENDED ABSTRACT

War has created multidimensional narrative types in the Japanese literature. For this reason, some of the colonial places where Japanese people experienced war from different points of view and perspectives, such as Manchukuo, can be said to have provided some literal works about the experience of war as well as of Japanese colonial life.

Since 1930s in particular, Japan had turned its face toward militarism due to Japanese military initiatives. This militaristic view brought about a drastic war and memories of war both in and outside of Japan.

After the war, Japan entered a different period that can be described as an "amnesia". However, the concept of "amnesia" cannot be stated for the Japanese people who had experienced Japanese colonial life. For example, Hisae Sawachi's work *14 Sai: Fōteen* provides some examples not only of Japanese colonial life but also of Japanese militarism before the war. The Kwantung Army which had been effective in North-eastern China, was a particularly important military organization through which Japan carried out its military activities. The Kwantung army, had not just been effective in the territories of China it had also been an important military organization through which Japan carried out its military activities in mainland China. Military service had been brought to the fore, and even Japanese citizens living in various geographies were expected to contribute and support Japanese imperialism as well as Japanese nationalism.

Militarism was also associated with certain Japanese cultural values from that period. For example, "sakura" [cherry blossoms], which have an important place in Japanese culture, were metaphorized to represent the soldiers who'd lost their lives at a young age during the war. These young soldiers who'd lost their lives on the battlefield were represented like beautiful flowers that had fallen from their branches when their blooms were at their most beautiful look.

This study, examined how Japanese imperialism and Japanese militarism were presented together with aesthetic elements in Hisae Sawachi's novel *14 Sai: Fōteen*. Concepts such as national spirit, respect for the Emperor, keeping moral values, and sacrificing oneself in the battlefield for the sake of Japan and the Japanese Emperor, are frequently included in the novel, in combination with the militarist understanding of that period. For this purpose, the emergence of the term *gyokusai* [honorable suicide instead of surrender], has been evaluated through the novel, where it is given as an example of the axis of this term's effect in the literary field after the war. *14 Sai: Fōteen* was inspired by a true-life story that reveals how Japanese citizens living in a Japanese colony far from the Japanese homeland had served Japanese militarism in there. For this reason, Hisae Sawachi's aim in presenting this experience to the readers was to raise awareness, draw attention to the war environment that had been created at a time when the elements of war and militarism were praised and glorified.

The young female protagonist wants her homeland Japan to win the war while she is living in Manchukuo. For this purpose, she thinks that the most important requirement for her country is to win the war. She acts in accordance with militaristic way of thinking but doesn't even know what militarism is. The young girl lives in the city of Jilin (Kitsurin in Japanese) in Manchukuo. Her father works for the South Manchurian Railway Company (Mantetsu). The Japanese government had built lodgings for the Japanese to reside all along the railway line. The young girl resides in one of these lodgings with her family.

Hisae Sawachi expresses the shame she felt over the years for her pro-militarist stance at that time in the novel. The press and broadcasting organizations were seen to make publications supporting the Japanese army and militarism, and the educators who worked in the Japanese colony also were also have to support this policy. It is also possible to consider the "heroic system" that had been established within this legendary narratives can be considered to have been created and legitimized by the militarist powers and government. Some heroic words are found that can be linked with militarism and national sacred duty. The term *gyokusai* can be seen to have given particular importance and *14 Sai: Fōteen* can be seen as a work that examines the concept of sacred duty and how it has been handled in a way that served militarism.

Giriş

Japon yazınında savaş, çok boyutlu anlatı türleri yaratmıştır. Özellikle II. Dünya Savaşı'nın Pasifik Cephesindeki mücadele hattı dikkate alındığında, Japonya'nın Asya'daki çeşitli coğrafyalarda savaşması¹, Japonlar için sadece anavatanda değil, Japonya dışındaki topraklarda da savaş tanıklığını beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, Japonya toprakları dışında yaşayan Japon vatandaşlarının da II. Dünya Savaşı'nı ve Japon militarizmini farklı yönleriyle yaşadıklarını, savaşa dair çeşitli bireysel tanıklıkların olduğunu ifade etmek mümkündür. Bu çalışmada Hisae Sawachi² tarafından kaleme alınan *14 Sai: Fōteen*³ romanı temelinde Japon emperyalizmi ve Japon militarizminin *gyokusai* bir diğer deyişle “onurlu intihar” veya “teslim olmak yerine onur ölüm” kavramıyla nasıl iç içe sunulduğu incelenmiştir. Buna göre, romanda çeşitli boyutlarıyla Japonya'da (naichi 内地) ve Japonya toprakları dışındaki (gaichi 外地) Japon emperyalizmi ve militarizminin etkisi incelenmiştir. Romanda sıklıkla yer verilen savaş dönemi Japonya'sında “milli ruh”, “imparatora saygı”, “manevi değerleri üstün tutma”, “fedakârlık” gibi kavramların o dönemin militarist anlayışıyla olan ilişkisi incelenmiştir. Bu amaçla metin analizi yöntemine başvurulmuştur.

Japon sömürge hayatını temel alan bu roman, savaş dönemi ruhunu Japonya topraklarından ayrı, Japonlar tarafından işgal edilen kuzeydoğu Çin'de (Mançukuo) geçiren bir genç kızın perspektifi ile aktarır. Bu eser, Japon sömürgesinde yaşayan Japon vatandaşlarının Japonya için nasıl hizmet ettiğini ve militarizme nasıl yakınlaştırıldığını ortaya koymaktadır. Hisae Sawachi'nin kendi öz yaşam öyküsünden esinlenerek bu romanı okurlara sunmasındaki temel amaç, militarizmin ne kadar tehlikeli olabileceğine yönelik bir çeşit farkındalık yaratmak ve savaş dönemini bilmeyen genç kuşaklara kendi bireysel deneyimini aktarmaktır.

Savaşa giden süreçte Japonya, özellikle 1930'lu yıllardan başlayarak yüzünü ciddi biçimde militarizme çevirmiş, bu bağlamda askeri kanat sivil hükümeti geride bırakacak önemli girişimlerde bulunmuştur.⁴ Özellikle savaş öncesi süreçte, Çin topraklarında etkili olan Kantō Ordusu, Japonya'nın Çin ankarasındaki askeri faaliyetlerini gerçekleştirdiği önemli bir

1 Japonca ifadesiyle Büyük Doğu Asya Savaşı (大東亜戦争) olarak da adlandırılan Asya kıtasında Japonya çeşitli saldırılar ve savaşlar gerçekleştirmiştir. Buna göre, Temmuz 1937'de Çin'e saldıran Japonya savaşı başlatmıştır. 1941 yılında Japonya Pearl Harbor'u bombalamış, bunun üzerine ABD Japonya'ya savaş ilan etmiştir. Japon Birlikleri Filipinler, Fransız Çinhindi (Vietnam, Laos, Kamboçya), İngiliz Singapur'a çıkarma yapmıştır. Bkz. Özgür Yıldız, “İkinci Dünya Savaşına Genel Bir Bakış”, *Journal of International Management and Social Researches*, 6(12) (2019), 70, 72. 1942 yılında Singapur, 1942'de Midway, 1943'te Guadalcanal (Solomon Adaları'nda bulunan bir ada), 1943 yılında Attu Adası (Japon askerlerinin *gyokusai* eylemiyle bilinen yerdir), 1944 yılında Mariana, Saipan, Leyte gibi bölgelerde çeşitli mücadeleler gerçekleşmiştir. 授業づくりJAPAN YOKOHAMAブライマリー (fc2.com) Erişim 15 Ağustos 2022, mutukawa34413.blog.fc2.com/img/2015121621394735a.jpg/

2 澤地久枝

3 Hisae Sawachi, *14歳(フォーティーン):満洲開拓村からの帰還*, (Tokyo: Shūeisha, 2015).

4 Bunun en önemli örneği Ryujōko Olayı (柳条湖事件) ya da Mukden Olayı olarak da bilinen Güney Mançurya Demiryolu hattına ait tren yolunun Kantō Ordusu tarafından patlatılmasıdır. Bu olay, Japon sivil yöneticilerin askeri erkan karşısındaki nüfuzunu kaybetmeye başladığını gösteren ilk olaydır. Bkz. Sinan Levent, “İkinci Dünya Savaşı Yolunda Japonya: Cumhuriyet Gazetesi Üzerinden Türk Basınında Japonya İmajı (1933 – 1941)”, (İstanbul: Kitapdostu Yayınları, 2015), 43.

askeri yapılanma olarak karşımıza çıkmaktadır.⁵ Bu dönemde askeri amaca hizmet ön plana çıkarılmış, çeşitli coġrafyalarda yaşam süren Japon vatandaşlarının bile Japon emperyalizmi ve Japon milliyetçiliğine katkı sağlamaları, bir şekilde destek vermeleri beklenmiştir. Japonya topraklarında ve Japonya toprakları dışında yaşayan Japon vatandaşları yoğun bir militarizm sürecinin etkisi altında kalırken askeri uygulamalar ve buyruklara gönüllü veya gönülsüz hizmet etmiş, ettirilmişlerdir. Özellikle Japon siyasetine de etki eden bu askeri yapı, emperyalist amaçları gerçekleştirmek için basın yayın kuruluşları ve eğitim alanında da halkın çeşitli kesimlerine ulaşarak döneme hakim hale gelen militarizm ortamına destek olmalarının yolunu açmıştır.

Savaş öncesi dönemde militarizm, Japon kültüründe önemli yeri olan “sakura”, diğer bir deyişle “kiraz çiçekleri” ile de ilişkilendirilmiştir. şöyle ki, savaş döneminde genç yaşta hayatını kaybeden askerleri temsil etmek için bu terim metaforlaştırılmış, “en güzel olduğu dönemde dalından düşen güzel çiçekler” ile “savaş alanında hayatını kaybeden genç askerler” sembolize edilmiştir.⁶ Hisae Sawachi’nin romanında özellikle “onursal intihar/ölüm” kavramıyla genç askerlerin imparatorun kutsallığını korumak ve vatana hizmet amaçlı hayatını feda etmeleri gerçeğine yer verilir. Savaş döneminin bir gerekliliği olarak gösterilen militarizm ortamı içinde, romanın baş kahramanı olan 14 yaşındaki genç kız da militarizm yanlısı bir birey haline gelir. Basın yayın kuruluşları ve sömürge bölgesinde Japonlara verilen ayrıcalıklı Japon eğitim sistemi aracılığıyla genç kız, militarizm yanlısı hale gelir, savaşta ölüm/intihar durumunu kanıksar ve Japonya’nın her ne koşulda olursa olsun savaşı kazanmasını ister. Ancak, savaş Japonya’nın yenilgisiyle son bulur ve Mançukuo’da Japon sömürge hakimiyeti sona erer. Sömürge bölgesinde yaşayan halk nihayetinde anavatan Japonya’ya geri dönmek zorunda kalır.

II. Dünya Savaşı’nın ardından Mac Arthur askeri idaresinin 1952 yılına dek devam etmesi, Japonya’da birçok değişikliğe neden olduğu gibi savaşa dair unsurların ortadan kaldırılması, savaş temalı konuların yasaklanması ya da değiştirilmesi, içinde “militarizm” ögesi barındıran hiçbir kavrama izin verilmemesi gibi savaş geçmişine dair bir çeşit “amnezi”⁷ olarak ifade edilen bir süreci beraberinde getirmiştir. Öte yandan, çeşitli sömürge ülkelerinde yaşarken savaştan sonra ülkesine dönen ve *hikiagesha* (anavatana geri çekilenler) olarak tanımlanan sömürge yerleşimcisi Japon göçmen grupları kendi anavatanlarında bir çeşit ötekileştirmeye maruz kalmışlardır. Japonya’nın savaşı kaybetmesi genç kız için hayal kırıklılığının yanı sıra Japonya’ya döndükten sonra *hikiagesha* olarak ötekileştirilme durumunun sebeplerini sorgulamasına zemin hazırlayacak bir süreci başlatır. Bu roman, militarizmin övülerek göklere çıkarıldığı savaş öncesi dönem ile savaş sonrası dönem arasındaki farklılığı edebi ortamda ortaya koyan somut bir örnekleme olarak karşımıza çıkmaktadır.

5 Keiichi Eguchi, “Teikoku Nihon no Tō - Ajia Shihai”, *Manchukuo Kindai Nihon to Shokuminchi: Shokuminchi Teikoku Nihon (1) (近代日本と植民地: 植民地帝国日本)* içinde, haz. Shinobu Ōe, (Tokyo: Iwanami Shoten, 2001), 169.

6 Kimiko Akita, Rick Kenney, “Of kamikaze, sakura, and *gyokusai*: Misappropriation of Metaphor in War Propaganda”, *Japanese Studies Review*, XVIII (2014); Awazuhara Atsushi, “Perceptions of Ambiguous Reality: Life, Death and Beauty in Sakura”, *Japanese Religions* 32 (2007).

7 Ria Shibata, “Memories of the War and Japanese “Historical Amnesia”, *Education and Society*, 35 (1) (2017).

Savaş Öncesi Süreç: Japon Militarizminin Yükselişi

Esasında Japonya'da özellikle 1930'lu yıllardan başlayan ve savaşı getiren dönemin militarist bir dönem olduğu sıklıkla ifade edilse de tarihi kökenlerine bakıldığında Japonların “asker bir ulus”⁸ olduğunu ifade etmemiz mümkündür. Nitekim XVIII. Yüzyılda Tsunetomo Yamamoto tarafından kaleme alınan *Hagakure (Saklı Yapraklar)*⁹ eseri, toplumsal düzenin sağlandığı ve XII. Yüzyıldan beri Japonya'da hüküm süren askeri yapının ortadan kalkmaya yüz tuttuğu Edo (Tokugawa) döneminde (1603 – 1868) kaleme alınmış ve Japonların “savaş yolu” ilkelerini ortaya koymuştur. Buna göre, “Savaş yolu ölümle kazanılır. Ölüm – kalım durumunda çabucak seçilecek olan ölümdür. Tereddüde yer yoktur. Kararlılıkla ölüme ilerlemek gerekir”.¹⁰ Dolayısıyla Japonya'da askeri sistemde “ölüm” kavramı savaş yolunda olan askerlerin benimsediği bir gerçek olmuştur. 1192'de *sei'i tai shōgun* veya “barbarlara boyun eğdiren büyük general” unvanını alan Minomoto no Yoritomo'nun (1147 – 1199) gücü eline almasıyla ülkedeki İmparatorların bile askeri sınıfın kuklaları haline dönüşmesi süreci başlamıştır. Edo döneminin sona ermesine dek Japonya, İmparatorların evi olan Kyoto'dan değil, modern Tokyo şehri yakınlarındaki *bakufu* veya askeri kamptan yönetilmiştir.¹¹ Dolayısıyla Japonya'da uzun yıllar süren bir askeri yönetim sisteminin egemen olduğunu ifade etmek mümkündür. Bu durum Meiji döneminde (1868 – 1912) siyasi yapının imparator merkezli hale gelmesiyle bir miktar değişmiş olsa da batının güçlü ülkeleri karşısında öncelikle *fukoku kyōhei* (zengin ülke güçlü ordu) prensibini benimsemiş olması da bir çeşit askeri güce dayalı bir sistemin varlığını her zaman sürdürdüğünü gösterir niteliktedir.

Meiji döneminde modern eğitimin kurucu isimlerinden olan Arinori Mori (1847 – 1889), eğitimin ülkenin refahını ve ulusal gücünü desteklemek ve geliştirmek için ulusal konuları teşvik etmesi gerektiğine inanan bir devlet adamıydı. Dolayısıyla okullarda uygulanan eğitimin ulus politikalarıyla ilişkili olmasını önermiş, vefatından sonra da 1901 yılında beden eğitimi derslerinin askeri tarzda uygulanma kararı alınmıştır.¹² Yukarıda da bahsedildiği gibi Japonya'nın dış ülkelerle temaslarının arttığı Meiji döneminde özellikle *fukoku kyōhei* (zengin ülke güçlü ordu) prensibi benimsenmiştir. Arinori örneğinde de görüldüğü üzere Meiji döneminde eğitimin içinde de bir şekilde askeri yapının olması istenmiştir. Japonya'da her zaman varlığını sürdüren militarist yapı, ülkenin Asya'daki politikalarında da etkili olmuştur. Nitekim Japonya, Asya'da güçlenen bir ülke olduğunu iki önemli savaşta (Çin – Japon Savaşı, 1894 - 95 ve Rus – Japon Savaşı, 1904 - 05) galibiyet göstererek kanıtlamaya çalışmıştır.

1918 – 1931 arası dönemde, Japonya askeri kesimlerin gücüne rağmen barışa yönelik çabalarda da bulunmuştur. Japonya, Milletler Cemiyeti'nin barış mekanizmasında Milletler

8 Edwin P. Hoyt, *Japonya: Asker Bir Ulusun İhtiharı*, çev. Şerif Erol, (İstanbul: Sabah Kitapları, 1995).

9 Tsunetomo Yamamoto, *Hagakure: Saklı Yapraklar*, çev. Hüseyin Can Erkin, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2006).

10 Tsunetomo Yamamoto, *Hagakure: Saklı Yapraklar*, 8.

11 Colegrove, “Militarism in Japan's Foreign Policy”, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 215 (1941), 7.

12 Takaaki Inuzuka, *Mori Arinori (森有礼)* (Tokyo: Yoshikawa Kōbunkan, 1985), 258.

Cemiyeti'yle iş birliği yapmış, 1921 yılındaki Uluslararası Washington Konferansı'na katılmış, 1930 Londra Deniz Konferansı ve 1926-30 Silahsızlanma Konferansı Hazırlık Komisyonu'na katılarak barışseverlik anlayışına hizmet ettiğini göstermek istemiştir.¹³ Ancak, hükümetin demokratik ve barışsever tavrına genel olarak militaristler karşı çıkmış; 1931'den sonraki ulusal olağanüstü hl, ordu ve donanma için kabul edilebilir bir başbakan seçimini zorunlu kılmıştır.¹⁴

Raymond Leslie Buell, Japonya'nın Asya'daki dış politikasını ve askeri amaçlarını değerlendirdiği yazısında Japon militarizminin durumunu anlatırken emperyalizmin durmadan yeni kazanımlar için bir amaç olarak kullandığını şu ifadelerle belirtmektedir:

Militarizm bir kısır döngü içinde dönüp duruyor. Bunun için tasarlanan amaçlarda uçlar sürekli olarak kavrayışlarından sıyrılmakta; Japonya'yı korumak için Kore ilhak edildi; Kore'yı korumak için Mançurya işgal edildi; Mançurya'yı korumak için Sibiryta işgal edildi; tüm bağı korumak için ise Pasifik'teki Japon adaları güçlendirildi. Ve böyle sürüp gidiyor. Japonya ne kadar çok toprak işgal ederse, egemenliğine karşı çıkacak olan nüfus o kadar büyük olacaktır. Bu politikanın sonucu Japonya için sadece felakete sonuçlanabilir. Bu emperyalizmin bir paradoksudur.¹⁵

Özellikle "militarizmin belirgin olarak yaşandığı dönem Japonya'nın kuzeydoğu Çin'i işgal ettiği dönem"dir. Yinan, "1930 – 1945 arası dönemde askerlerin efsanevi gücünün yüceltildiği, savaş sürecinde Japon kurbanları öven ve hatırlanması için gayret edilen ancak bir o kadar da Japonların Asya'daki militarist faaliyetlerinin göz ardı edildiği bir dönem olmuştur"¹⁶ ifadeleriyle bu dönemde Japonya'nın militarist faaliyetlerini haklı gösterme eğilimine dikkat çeker.

Askeri kesimlerin Japonya'nın Çin politikasında baskın bir rol oynadığını Kenneth Colegrove ise şu ifadelerle açıklamaktadır:

Ordunun, kabinenin politikasına zarar verme ve hatta onu engelleme kapasitesi dikkat çekicidir. Bu gücün göze çarpan bir rneği, 1931'de Shidehara'nın uzlaşma programının şiddetli bir şekilde yok edilmesi idi. 1931 yazında, Wakatsuki Kabinesi'nde Dışışleri Bakanı olan Shidehara, Çin ile Japonya arasındaki tüm anlaşmazlıkların ortadan kaldırılması için müzakereleri neredeyse tamamlamıştı. Zaibatsu¹⁷ ve basın neredeyse oybirliğiyle bu politikayı desteklemişti. (...) Buna rağmen ordu, kabine politikası ve Mançurya'nın işgalini başlatmak için yabancılara geri çevirmeyi başardı. Wakatsuki Kabinesi'nin barış politikasının Japonya'nın askeri yapısını kısıtlayacağından korkan ordunun, silahlı kuvvetlerin tamamını elinde tutmak için kasıtlı olarak Mançurya işgalini kışkırttığına dair kayda değer kanıtlar var.¹⁸

1931 yılında gerçekleşen Mançurya işgali sonrasında 1932 yılında Mançukuo devletinin bağımsızlığını ilan etmesine karşı çıkan Çin, bu hareketin bir işgal hareketi olduğunu belirterek Milletler Cemiyeti'ne başvurmuş, bu meseleyi araştıran Lytton Komisyonu Mançukuo'da Çin'in

13 Kenneth Colegrove, "Militarism in Japan's Foreign Policy", 7.

14 Colegrove, "Militarism in Japanese Foreign Policy", 12.

15 Raymond Leslie Buell, "Militarism in Japan", *Current History* (1916-1940), 15 (2) (1921), 209.

16 Yinan He, "National Mythmaking and the Problems of History in Sino – Japanese Relations", *Japanese Relations with China: Facing Arising Power* içinde ed. Peng Lam Er, (Londra ve New York: Routledge, 2006), 72.

17 Zaibatsu (財閥), genellikle tek bir aile tarafından yönetilen özellikle II. Dünya Savaşı'ndan önce etkin gruplar olarak kabul edilen büyük aile şirketlerine verilen isimdir.

18 Colegrove, "Militarism in Japanese Foreign Policy", 12.

hakimiyetini tanıırken aynı zamanda Japonya'nın da çıkarları olduğunu garanti etmiş, Çin'in kuzeydoğusundaki üç vilayet için (Fengtian, Jilin, Heilongjiang¹⁹) Çin hakimiyetinde özerk bir hükümet kurulmasını, orada asayişini sağlamak üzere küçük bir askeri polis grubu kurulmasını ve onun dışında bölgede herhangi bir ordu bulunmaması kararını almıştır. Ancak, Japon hükümeti Lytton Komisyonu tarafından alınan kararlara askeri operasyonları genişleterek cevap vermiş, 1933 yılı şubat ayındaki Birleşmiş Milletler Genel Toplantısı'nda Japon askerlerinin ülkeden çıkarılması gerektiğine ilişkin karara Japonya itiraz ederek 12 Mart 1933 tarihinde Japonya Milletler Cemiyeti'nden ayrıldığını açıklamıştır.²⁰

Yukarıda genel hatlarıyla değinildiği gibi tarih boyunca Japonya'daki askeri yapının hakimiyeti göz önüne alındığında, 1930'lu yıllardan itibaren yükselişe geçen militarist yapının bir anda ortaya çıkmadığını ifade etmek mümkündür. Her ne kadar imparator merkezli bir yönetim sistemi benimsenmiş olsa da özellikle askeri sınıfın ön planda olduğu Şogunluk sistemiyle yıllar boyunca askeri gücü elinde tutmuştur. Modernleşme ve değişimin yaşandığı Meiji döneminde bile diğer güçlü ülkeler karşısında Japonya'nın gücünü korumasında temel prensip *fukoku kyōhei* olarak ifade edilen “zengin ülke, güçlü ordu” ile sağlanmıştır. Dolayısıyla Japonya'nın güçlü ülkeler arasında yerini almasının esası güçlü ülkeler karşısındaki askeri, militarist yapının korunması ile gerçekleştiği fikrinin savaş öncesi döneme kadar önemini koruduğu ifade edilebilir. Birçok Japon için askeri yapının önemli olmasında, bu yapının Japon kültürü ile iç içe geçmiş bir sistem olduğu gerçeği, Japonya'nın militarizme evrilen sürecinde önemli bir etmen olarak kabul edilebilir.

Militarist Dönemin Tanığı Hisae Sawachi ve 14 Sai: Fōteen Eseri

Hisae Sawachi, 1930 yılı eylül ayında Tokyo'da doğar. Babasının iş durumu iyi gitmediği için 4 yaşında ailevi nedenlerle Çin'in kuzeydoğusunda yer alan Mançukuo'ya göç eder. 1937'de Shinkyō²¹da (Changchun) ilkokula başlar. Shinkyō'da eğitim aldığı ilkokulda, çoğunlukla Japon ailelerin çocukları bulunmaktadır. Sınıflarında Koreli ve Tayvanlı sadece bir ya da iki öğrenci vardır.²²

II. Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'nin Japonya'ya savaş açması ve Çin'in kuzeydoğusunu işgal etmesi durumuyla karşılaşan Sawachi, 1946 yılında Japonya'ya geri dönebilmiştir. Ancak Japonya'ya geri döndüğünde, sömürge ülkelerinden memleketine dönen Japonların Japonya'da pek de coşkuyla karşılanmadığını fark etmiş, bu durumu şu ifadelerle belirtmiştir:

Mançukuo'dan dönenler, genelde kendilerini izole ederler. Çünkü, o dönemde yaklaşık 100 milyon olan bir ülkeye 1 milyon civarında nüfus eklendi. Dönenlerin hepsi, miraslarını orada bırakıp gelmişlerdi. Bu sebeplerle, burada pek de iyi gözle bakıldığımız söylenemez.²³

19 Parantez içinde Çincesi yazılan bu terimler o dönemlerde Japonca telaffuzuyla Hōten, Kitsurin ve Kokuryūkō olarak adlandırılmıştır. Makalede Japonca okunuşları yazılmış, yanına parantez içinde Çince okunuşları verilmiştir.

20 Gomi, Fumihiko, Toshihiko Takano ve Yasushi Toriumi, *Shōsetsu Nihon-shi Kenkyū* (詳説日本史研究), (Tokyo: Yamakawa Shuppansha, 2000), 431.

21 Japon işgali ile birlikte Çin'deki şehirler Japonca telaffuz edilmeye başlanmıştır. Parantez içinde verilen işgahin Çince adıdır.

22 Hisae Sawachi ile 5 Temmuz 2018 tarihinde Shinjuku'da yapılan röportaj.

23 Hisae Sawachi ile 5 Temmuz 2018 tarihinde Shinjuku'da yapılan röportaj.

Savaşın ardından bir sene kadar okula gidemeyen Sawachi, daha önce savaşa ilişkin seferberlik faaliyetleri nedeniyle okula gitmediğinden, okula başladığı ilk sene derslerine uyum sağlayamaz. Özellikle savaş süresince, düşman ülkenin dili olması sebebiyle İngilizce öğrenmenin kendisi için oldukça zor olduğunu belirtir. Waseda Üniversitesinde eğitim gördüğü senelerde Chūō Kōron Yayınevinde çalışmaya başlayan Sawachi, kendisi gibi Mançukuo geçmişi olan yazar Junpei Gomikawa'ya (1916 – 1995) mektup yazarak kendisi ile görüşmek istediğini belirtmiştir. Junpei Gomikawa'nın *Sensō to Ningen (Savaş ve İnsanlar)* adlı ünlü romanının editörlüğünü yapmış, 1963 yılında bu eser için kaynak temininde bulunmuştur. Gomikawa ile yollarının kesişmesini hayatında önemli bir dönüm noktası olarak gören yazar, o sıralarda Chūō Kōron Yayınevinde editör olarak görev yapmaktadır.²⁴

Hisae Sawachi, yazar kimliğinin yanı sıra, siyasi meselelere olan yaklaşımları ile tanınmaktadır. Başbakan Shinzō Abe'nin, Japon Anayasası'nın 9. maddesindeki, Japon Öz Savunma Kuvvetleri'nin yetkisinin değiştirilmesine yönelik talebine karşı Sawachi tepki göstererek 2018 yılı nisan ayında Abe'yi protesto etme hareketine katılmıştır. Yasanın 9. maddesinin yeniden düzenlenmesi talebini ve Başbakan Abe'nin politikasını onaylamadığını belirten bir pankart ile Temsilciler Meclisi'ne girmek istemiş, bu isteği güvenlik görevlileri tarafından engellenmiştir.²⁵

Kurgu dışı roman türünün yazarı olarak bilinen Hisae Sawachi'nin kaleme aldığı birçok eser bulunmaktadır. Yazarın kaleme aldığı eserlerden bazılarını şöyle sıralamak mümkündür: 烙印の女たち (Marka Kadınlar, 1980), 石川節子 (Ishikawa Setsuko, 1984), 心だより (Yürekten Gelen Mesaj, 1988), 私の青春日めくり (Gençliğimin Günlüğü, 1990), 家族の横顔 (Aile Profili, 1994), 試された女たち (Sinanan Kadınlar, 1995), ベラウの生と死 (Belau'nun Kuruluşu ve Yıkılışı, 1997), 時のほとりで (Zamanın Sınırında, 2000), 六十六の暦 (Altmış altı takvim, 2002), 私のかかげる小さな旗 (Tuttuğum Küçük Bayrak, 2003), 道づれは好奇心 (Yoldaşım Merak, 2005), 14歳〈フォーティーン〉 (On Dört Yaşında, 2015), 妻たちの二・二六事件 (Kadınların 26 Şubat Olayı, 2017), 昭和と私 (Shōwa Dönemi ve Ben, 2019).

“14 Yaşında” anlamına gelen *14歳:Fōteen* adlı roman, 2015 yılında Shūeisha yayınevi tarafından yayınlanmıştır. Bu roman 14 yaşında bir genç kızın militarist duygularla savaşa destek verdiği ve sonunda savaş yenilgisini yaşadığı iki yıllık zaman dilimini anlatır. Hisae Sawachi, 14 yaşındaki dönemlerini anlatırken romandaki baş karakteri “genç kız” olarak tanımlamış, eserin bu ismi almasındaki nedeni şöyle ifade etmiştir:

Erkek kardeşimin torunu 14 yaşına girdi. O yaştaki bir oğlan çocuğuna Japonya'nın eskiden nasıl olduğunu anlatmak istedim. Özellikle o yaşlarda toplumdaki yönelimler üzerine düşünmesini istiyorum. Savaşın nasıl bir şey olduğunu bilsin istiyorum. Bu amaçla ne yapabilirdim? Gençlerle buluşabilmek, deneyimlerimi aktarabilmenin çok önemli olduğunu düşündüm.²⁶

24 Hisae Sawachi ile 5 Temmuz 2018 tarihinde Shinjuku'da yapılan röportaj.

25 “九条の会「時勢はどんどん悪くなる」会見で澤地久枝さん” erişim 09 Ocak 2019, <https://mainichi.jp/articles/20180915/koo/oom/040/020000c>.

26 Sawachi, *14 Sai*, 10.

14 Sai romanı, Hisae Sawachi'nin kendi hayat hikayesinden esinlenerek kaleme aldığı realist unsurların ağır bastığı bir roman olma özelliği göstermektedir. Kurgu-dışı kategorisine dahil edilebilecek bu roman, bize Japonya'nın savaşa hazırlandığı ve savaşı yaşadığı dönemde bir Japon sömürgesinde yaşayan genç bir kızın adeta “beyin yıkanması” sürecinin somutlaşmış örneğini sunar. Nitekim Sawachi, o dönemlerdeki cehaletinden dolayı seneler boyunca aşağılanmışlık duygusu hissettiğini belirtir:

14 yaşındaki zamanlarda, aslında birçok olay bir arada meydana gelmişti. Benim militarizm yanlısı bir birey haline gelişim, o bir yılda ortaya çıktı. Ve Japonya yenildi. (...) Ben cehaletimden dolayı, hayatım boyunca kendimi aşağılanmış hissettim. Japonya'nın yenilgisi konusunda, ciddi bir hüsrana yaşadığımı söyleyebilirim. Ve geçmişe dönüp bakmak istemediğim aydınlanmamış ve cehalet dolu kaç yıl geçirmiştim ve sanırım sonunda uyanmıştım. Kim olduğum konusunda konuşmak bile istemediğim bir hayat tecrübesine sahibim. Ancak, Mançukuo'dan (Çin'in kuzeydoğu kesimi) Japonya'ya döndükten sonra, 14 yaş ve 15 yaşındaki günlerimi şimdi yazmanın daha iyi olabileceğini düşünür hale geldim.²⁷

Savaşın yarattığı ortam, her toplumun kendi kültürel yapısına bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. Takahashi'ye göre savaş, bu deneyimi yaşamış toplumların “tarihi mirası”dır.²⁸ Burada tarihi miras, bireysel ve kolektif bellek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireysel tecrübelerle dair hatıralar temelinde kaleme alınan *14 Sai: Fōteen* yazarın kendi yaşantısından edindiği izlenimleri, hafızasında kalan anıları, yaşadığı sömürge topraklarındaki coğrafi, tarihi ve sosyolojik bilgilere dayalı olarak aktarır. Bunun Japonya tarafından idare edilen ve kuzeydoğu Çin'in Japonlar tarafından sömürge ülkesi olarak da kabul edilebileceği bir dönemi ve Sovyet işgaline dair hatıralara ilişkin bellekte kalanların edebiyat alanına yansımaları olduğu ifade edilebilir.

Baş kahraman genç kız, Japonya'nın sömürge toprağı olarak kabul edilen Mançukuo'da yaşarken memleketi Japonya'nın savaşı kazanmasını ister. Henüz belirli bir bilince sahip olmayan genç kız, sadece kendisine aşılana düşüncelerin etkisindedir. Bu amaçla ülkesinin savaşı kazanması için en önemli gerekliliğin militarizm ve militarizme uygun hareket edilmesi olduğunu düşünür.

Eserde dikkat çeken bir başka unsur, yabancı sözcükler ya da yabancı dilleri bilmeyen bu genç kızın anlatıldığı romanın başlığı ve çeşitli yerlerinde İngilizce sözcüklere yer verilmesi durumudur. Wang, Sawachi'nin bu eserin başlığında ve eserde birçok yerde geçen Japonca kökenli olmayan terimler kullanmasına ilişkin olarak şu ifadelerde bulunur:

Başlıkta özellikle “on dört” (fōteen) kelimesi geçmektedir ve “genç” anlamına gelen “teenejaa” (teenager) gibi yabancı sözcükler eserde birçok yerde kullanılmıştır. Fakat, bu gencin İngilizce anlamadığı metinde açıkça belirtilmiştir. Bu Sawachi'nin o sırada yaşadığı deneyimden uzaklaşmak için kullandığı bir araçtır.²⁹

Sawachi'nin o yıllardaki deneyiminden uzaklaşmak isteğini İngilizce ifadelerle ilişkilendirmesi yazarın kesinlikle geçmişini unuttuğu anlamına gelmez. Buradaki “fōteen” (14

27 Sawachi, *14 Sai*, 11.

28 Saburo Takahashi, *Senkimono wo Yomu* (戦記物を読む), (Tokyo, Academia Press, 1988), 1.

29 Xuanjing Wang, “The Voices of Women: The Literature of Manchurian Repatriation”, *Osaka University Knowledge Archive*, 4 (2021), 74.

yaş) ifadesinin “bir genç üzerinde dış baskıların ne kadar yoğun olduğunu ve o dönemdeki bir gencin gerçeklerin farkındalığından uzaklaşmış olması durumunu” da ortaya koyduğu şekilde yorumlamak mümkündür. Aynı zamanda gençliğe yeni adım atan, henüz çocuk olarak nitelendirilebilecek yaştaki baş kahraman, savaşın ne anlama geldiğini tam olarak bilmemektedir. Nitekim Japonya’nın, batılı ülkelerin baskısı sonucu kapılarını dış dünyaya açmak zorunda kalması gibi yine Avrupalı ülkelerin sömürge yarışına girmesi durumundan etkilenecek Asya topraklarında sömürge faaliyetlerine başlamıştır. Bu durum yazarın o dönemlerde militarizm yönelen Japonya’nın da benzer bir sürece girdiğini işaret eder gibidir. Bu durumu eserdeki şu ifadelerde görmek mümkündür:

Japon kılıcını kılıfından çıkarıp üzerindeki tozları kibarca silen babası keyifli görünüyordu. Kılıcın parlayan sivri ucunun ne kadar korkunç olduğunu düşündü genç kız. Korku genç kızda doğal olarak bulunan bir duyguydu ancak, savaşta insanların birbirini öldürdüğünü hiç aklından geçirmiyordu.³⁰

Genç kız, militarizm ve savaş gibi kavramların anlamını bilmemekte, bir ülke politikası olarak kendilerine empoze edildiği şekilde yoğun bir vatanseverlik duygusu içinde militarizmin pejoratif yönünden bihaber yaşamaktadır. Japonya’nın savaşta olduğu dönemlerde bile savaşın nasıl bir süreci beraberinde getirdiğinden habersizdir.

Üçüncü tekil şahıs anlatısının kullanıldığı *14 Sai: Fōteen* romanında genç kızın yaşadığı şehir, Mançukuo’daki Kitsurin (Jilin) kentidir. Babası, Güney Mançurya Demiryolu Şirketinde³¹ (Mantetsu) çalışmaktadır. Japon hükümeti, bu demiryolu hattı boyunca Japonların ikamet etmesi için lojmanlar inşa etmiştir. Genç kız ailesiyle birlikte bu lojmanda ikamet etmektedir.

Romanda belirtildiğine göre, Shōwa 19 yılı (1944) 6 Mart tarihinden itibaren gazeteler akşam baskısı yapmayı bırakır. Bu haber, 4 Mart günü kamuoyuna sabah baskısında bildirilir. Gazetelerin kâğıt tasarrufu yaptığı, askeri ihtiyaç için sevkiyat desteğinin artırılmasına destek sağlamak amacıyla olduğu belirtilmiştir. Postane pullarına varana kadar kaldırılır. Genç kızın annesi bu durumu Japonya’nın savaşı kaybedeceğinin belirtisi olarak yorumladığında, genç kız annesini “vatansever olmamak” (*hikokumin*) ile itham eder. Genç kız her ne koşulda olursa olsun Japonya’nın savaşı kazanacağına inanır. 19 Ağustos 1944’te, “öğrencilerin çalıştırılması yönetmeliği” çıkar. Devlet okullarında, lisedeki öğrenciler, ortaokul öğrencileri, kız öğrenciler fabrikalarda ve tarlalarda çalıştırmaya başlanır. Bu yönetmeliğin ardından, okullarda derslerin durdurulması kararı alınır. Ardından çıkarılan yönetmelik “gönüllü askerlik” yönetmeliği olur. 15 yaş üstü 60 yaş altındaki erkekler ve 17 yaş üstü 40 yaş altındaki kadınlar, devlet adına gönüllü olarak orduya katılabilecektir. Genç kız da çalışan öğrencilerden biri olur. Kısa bir süre sonra savaş başlar. Genç kıza yapılması emredilen görev, hastanede yemek pişirmek ve dağıtmaktır. Sovyetler Birliği’nin savaşa girmesiyle Mançurya Demiryolu hattı üzerinde yaşayan ailelerin, Mançukuo’nun güneyine tahliyeleri başlar. Sovyetlerin 9 Ağustos’ta savaş ilan etmesiyle orada yaşayan Japon halkı savunmasız kalır. Güçlü olduğu düşünülen ve bölge

30 Sawachi, *14 Sai*, 67.

31 満鉄株式会社 (まんてつかぶしきがいしゃ).

halkını koruması beklenen Kantō Ordusu ise, güneydeki savaş hattına kaydırılmış, bölgedeki Japon halk çaresizce kendi kaderine terk edilmiştir. 1946 yılı bahar zamanında, Mançukuo'dan Sovyet askerleri çekilir. Çin'deki Komünist yönetimi iktidara geçer. Sovyet istilasının ardından Japonlar ufak ticari faaliyetlerle geçimlerini sağlamaya çalışırlar.

Sawachi, Japon halkının Mançukuo'ya göç ettirilmesinde en büyük etkinin Kanji Katō (1870 - 1939)'ya ait olduğu belirtir. Birçok Japon vatandaşının hayatını kaybetmesi ve yaşananların sorumluluğunun da özellikle Kanji Katō'ya ait olduğu ifade eder. 13 Ağustos 1946 tarihinde, genç kızın memleketine döndüğünde, Yamaguchi İli, Sawa ilçesinin, Migita köyüne yerleşecekleri kesinleşir. Mançukuo'dan memleketlerine geri dönen Japon halkın büyük bir çoğunluğu Amerika Birleşik Devletleri tarafından sağlanan gemilerle taşınmıştır. O dönemlerde basın ve yayın kuruluşlarının Japon ordusuna ve militarizmine destek vermek için yayınlar yaptığı, Japon sömürgesinde görev yapan eğitimcilerin de bu politikaya destek verdiği anlatılmaktadır. Ancak bu geri dönüş (*hikiage*), Japon sömürgesinde yaşayan bu halkın *hikiagesha* olarak nitelendirilmesi durumunu da beraberinde getirir.

Gyokusai “Onurlu İntihar” Kavramı ve 14 Sai: Fōteen Romanında Militarizm

Özellikle Japonya'da savaş dönemleri ya da yabancı tehlikesi karşısındaki Japon vatansızlığı dikkati çekmektedir. Bu durum Japonya'nın modern bir ulus devlet olarak yaratılmasında destek kuvvet olarak ortaya çıkmış, bu süreçte din önemli bir rol oynamıştır. Meiji döneminin ilk yıllarında siyasi liderler, ulus devletlerin oluşumunda dinin temel bir rol oynadığını kabul etmişlerdir. Hıristiyanlık modern Batı'nın “manevi eksen” olarak görülmüş, İmparatora (*Tennō*) koşulsuz sadakatle desteklenen devlet Şintoizmi bu nedenle erken Meiji siyasi liderleri tarafından Batı bağlamında Hıristiyanlığın bir eşdeğeri olarak icat edilmiştir.³² Dolayısıyla imparatorluk makamı dini olduğu kadar Japon halkı için kutsal yönü de bulunan bir makam haline gelmiştir. Özellikle savaş alanlarında düşman askeri tarafından esir alınma durumunda, en kutsal ölüm biçiminin kendini feda etmek olduğu düşünülmüştür. Bu durum militarizmin yoğun olduğu dönemde milliyetçiliğin bir gerekliliği olarak da empoze edilmiştir.

Japonya'da içinde militarizm kavramının bulunmadığı milliyetçilik, 1881'de ilkokullardaki marşlarda ortaya çıkmaya başlar. Marşlarda geçen ifadeler, “imparator adına ölmek” düşüncesini desteklemektedir. İdeolojik olarak ise, bu düşünce 1883'te görülmüştür. “Kırıldığında kristal parçalar gibi çevreye dağılarak ışık saçmak” anlamına gelen *gyokusai* terimi, Japonya'da ilk defa 1891 yılında ortaya çıkmıştır.³³ 1894'te Çin – Japon savaşı başladığında, imparator adına kiraz çiçekleri gibi dökülme ifadesi, sözleri Sasaki Nobutsuna (1872 – 1963) tarafından yazılan bir şarkıda ortaya çıkar. Rus – Japon Savaşı sırasındaki şarkılarda, açan kiraz çiçekleri yine ölen Japon askerlerinin ruhlarını temsil etmektedir. 1930'lara gelindiğinde de şarkılarda yine ölen

32 Takashi Shogimen, “Another Patriotism in Early Shōwa Japan (1930-1945)”, *Journal of the History of Ideas* 71(1) (2010), 143.

33 Emiko Ohnuki-Tierney, *Kamikaze, Cherry Blossoms and Nationalisms: Militarization of Aesthetics in Japanese History*, (Chicago ve London: University of Chicago Press, 2002), 149.

askerlerin ruhlarını temsil eden kiraz çiçekleri vardır.³⁴ Japon toplumunda Meiji dönemindeki yenilik hareketlerini olanaklı kılan, samuray kökenli ideologlarının karakteristik yapıları ve Japon İmparatorluk Ordusu'nun gücüdür. Meiji döneminde Japonya'nın daha iyi konuma gelebilmesi için verilen gayret ve bunun yanı sıra İmparator'a sadakatin bireysel çıkarların önüne geçmesi durumu, sembolik anlamda ölümsüzlüğün zirvesi olarak değerlendirecek bir "kahramanlık" sisteminin benimsenmesini sağlamıştır.³⁵ Bu kahramanlık sistemi Meiji döneminde özellikle savaş alanında başarılar gösteren askerlerin yüceltilmesi ile karşımıza çıkmaktadır. Savaş alanında kahramanca mücadele edişleri, düşman karşısında ise yenilmek yerine *seppuku*³⁶ ile intiharı seçmeleri bir yücelik timsali olarak gösterilmiştir.

Meiji döneminde Japonya'nın girdiği savaşlarda karşımıza düşman askerine esir düşmemek için Japon İmparatorluğu'nun kutsallığına yaraşır şekilde intihar eden askerler çıkar. Örneğin, 1895'te 40 asker, Liaotung Yarımadası'nın Çin'e dönüşüne karşı bir protesto olarak *seppuku* yaptığında, gazeteler bu hareketlerini Japonya'nın Çin'e karşı lekelenmiş zaferine karşı cesur bir isyan olarak tasvir etmişlerdir. Esasında, Nitobe Inazō, *Bushido: The Soul of Japan* (1899) adlı İngilizce yazdığı çalışmasında *seppuku* için felsefi bir temel sağlamıştı. Japonya'nın ulusal kimliğiyle ilgili bu temel metinde, Japon savaşçı ruhunun temel ilkelerini açıklamıştır. Nitobe, *seppuku* kavramını Japon etik kuralları içinde intiharın en soylu biçimi olarak tartışmıştır. Böylelikle terim yeniden keşfedilmiş, *seppuku* uygulaması yaygın hale gelmeye başlamıştır.³⁷ 1912'de, Rus-Japon Savaşı'nın kahramanı General Nogi Maresuke, İmparator Meiji'nin cenaze kortejinin İmparatorluk Sarayı'ndan ayrılmasından kısa bir süre sonra *junshi*³⁸ ve karısı *jigai*³⁹ yapmıştı. Bu olay ile çift, Tokugawa Şogunluğu tarafından 1663'te yasadışı ilan edilen bir geleneği uygulamıştı.⁴⁰ Dolayısıyla özellikle savaş dönemlerinde askerler için erdemli bir eylem olarak intihar kavramı ön plana çıkmaktadır.

İntihar kavramı en bariz biçimde karşımıza II. Dünya Savaşı sırasında çıkar. Özellikle *tokkōtai* (özel saldırı ekibi) bu amaç için eğitilen özel ekiptir. Özellikle "kutsal ölüm" kavramının en temel örneğini oluşturan bu ekip için Ohnuki Tierney, Latince ifade kullanarak *pro patria mori*

34 Ohnuki – Tierney, *Kamikaze, Cherry Blossoms and Nationalisms: Militarization of Aesthetics in Japanese History*, 149.

35 Shaftall, Mordegai George, "An Genealogy of Imperial Era Japanese Militarism", *The Origins of Second World War: An International Perspective* içinde, haz. Frank McDonough (London ve New York: Continuum International Publishing Group, 2011), 58.

36 Japon tarihinde ilk intihar, Minamoto ve Taira klanları arasında 1180 – 1185 yılları arasında yapılan Genpei İç Savaşı sırasında kaçış yolu olmadığını anlayan Minamoto Yorimasa tarafından kendi kılıcı ile 1180 yılında *seppuku* yapması ile gerçekleşmiştir (Erdal Küçükalyağın, *Samuraylar Çağı*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 2013), 60.

37 Francesca Di Marco, "Act or Disease? The Making of Modern Suicide in Early Twentieth-century Japan", *The Journal of Japanese Studies*, 39 (2) (2013), 345.

38 Bir efendinin ölümünün ardından onun hizmetinde olan astın intihar eylemine verilen isimdir.

39 Geleneksel olarak bir samuray ailesine mensup bir kadın tarafından işlenen intihar.

40 Di Marco, "Act or Disease", 345.

(ülke için ölmek)⁴¹ terimini kullanmaktadır. Bireyin savaş alanında ölmesinin “kutsal” bir anlam taşıması durumu sadece Japonya’da değil batı ülkelerinde de tarih boyunca karşılaştığımız bir durumdur. Kantorowicz, “ülke için ölmek” anlamına gelen *pro patria mori* düşüncesinin antik Roma ve Yunan kültüründe savaş kahramanlarının yarı tanrısal bir pozisyona getirilmesinin M.Ö.V. Yüzyıldan itibaren geliştirilmiş olduğunu belirtir. Bu durum özellikle Sparta için geçerlidir. Fakat Peloponez Savaşı’nda kentlerini kurtarmak için hayatını kaybedenleri onurlandıran resmi mezarların olduğu Kerameikos’daki Dromos’un örnek verilebileceğini ifade eder. Özellikle Roma’da “ülke için” sivil erdem ve liyakatin önemine vurgu yapan Cicero ve Horace’nin adını vermek gerektiğini⁴² belirtir. Antik Roma’dakine benzer biçimde Yunanlılarda da “patria” (ülke) kavramı tam anlamıyla olmasa da esas olarak “kent” kavramını ifade etmiştir. Modern dönemlerde olduğu gibi sadece barbarlar “partiōtai” (vatansever) olarak tanımlanırken, Yunanlılar “politai” vatandaş olarak tanımlanmıştır. Özellikle Roma şiiirinde “kent” olarak anılan mekân, İtalyan Yarımadası’nın tamamını ifade etmiştir. Roma İmparatorluğu’nda bir asker savaş sırasında ülkesini korumak için öldüğünde “ülke için kahramanca öldüğü” düşünülür, bu sadece bir toprak parçası olarak değil, “Roma Cumhuriyeti” (*res publica Romana*), “Roma Tanrıçası” (*Dea Roma*), “Roma İmparatoru” (*imperial pater patriae*) veya Roma eğitimi ve genel anlamda hayatın sürmesi için gerçekleşen bir ölüm olarak kabul edilirdi.⁴³

Japonya’da savaşta “teslim olmak yerine onurlu ölüm” kavramını karşılayan terim olarak *gyokusai* kullanılırken bu aynı zamanda intihar kavramının da kutsallaştırılmasını sembolize etmektedir. Aynı şekilde her ne kadar II. Dünya Savaşı’nda intihar uçakları veya saldırı uçakları olarak bilirse de tarihi seyri içinde *kamikaze* teriminin oldukça önemli ve kutsal bir anlamı olmuştur. Küçükyaçın, “*kamikaze* terimi II. Dünya Savaşı’nın sonlarına doğru Japon Deniz Kuvvetleri pilotlarının Amerikan hedefine yaptığı intihar saldırılarına ve bu saldırıları yapan pilotlara verilen addır”⁴⁴ şeklinde *kamikaze* teriminin kullanımını açıklamaktadır. Bu terimin ortaya çıkışı tamamen tesadüfi bir doğa olayına dayanmaktadır. Inoguchi ve Pineau, bu kavramın ortaya çıkışına dair şu açıklamayı yapmaktadır:

Kubilay Han, Japonya adasını istila etmek ve fethetmek için 1281’de güçlü bir Moğol donanması oluşturmuştur. Japonya’yı fetih ve istila amaçlı bu girişim Japon kıyılarında meydana gelen büyük bir fırtına tarafından engellenmiş ve Moğol birlikleri bu nedenle dağılmıştır. Japon halkı, tamamen tesadüfen gerçekleşen bu olayı “ilahi bir koruma” olarak kabul etmiş ve tarih boyunca bu fırtınayı “*kamikaze*” bir diğer deyişle “tanrı rüzgârı” olarak adlandırmıştır.⁴⁵

Bu tanrı rüzgârının Japonya’yı yabancı istilasından kurtardığına inanılmış, tarih boyunca gerek Şintoizm inancı gerek coğrafi yapıya dair geleneksel inanış biçimiyle birleşerek bu

41 Ohnuki-Tierney, *Kamikaze, Cherry Blossoms and Nationalisms: Militarization of Aesthetics in Japanese History*, 277.

42 Ernst H. Kantorowicz, “Pro Patria Mori in Medieval Political Thought”, *American Historical Review* 56 (3) (1951), 473.

43 Kantorowicz, “Pro Patria Mori”, 474.

44 Küçükyaçın, *Samuraylar Çağı*, 77.

45 Rikihei Inoguchi, Tadashi Nakajima, ve Roger Pineau, *Japan’s Kamikaze Force in World War II*. (Wisconsin: Bluejacket Books, 1958), xi.

kavramın kutsallığı sürdürülmüştür. II. Dünya Savaşı sürecinde özellikle dikkate değer bir biçimde “kutsal intihar” Japonca ifadesiyle *gyokusai* teriminin önemsendiği görülür. *Gyokusai* (玉碎) terimi, “Mücevher” (玉) ve “parçalanma” (碎) anlamına gelen iki ideogramdan oluşan, ilkelerinden ödün vermektense en değerli mülkünü yok etmenin tercih edildiği, ahlaki açıdan üstün insanı ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Bu terim VI. yüzyıla ait bir Çin klasiğinden türetilmiştir.⁴⁶ Bu ifade özellikle Asya Pasifik Savaşı olarak da anılan II. Dünya Savaşı sırasında Japon askerlerinin düşmana esir düşmek yerine toplu olarak ölmeyi tercih etmeleri durumunu anlatmaktadır.⁴⁷

Japonya’da Şubat 1936’da gerçekleşen askeri darbe sırasında, teğmen Kenkichi Aoshima ve karısı Nogis sırasıyla *junshi* ve *jigai* yaptıklarında, intihar tekrar yaygın hale gelmeye başlamıştır. 1937’de totaliter rejimin yükselişi ve 1941’de ABD ile savaşın başlamasıyla birlikte, “geleneksel intihar” kültü tüm toplumu sarmıştır. 1935 ve 1945 arasında, yaklaşık 50 yayın, Yamamoto Tsunetomo’nun *Hagakure* adlı eserini tartışır ve yorumlar hale gelmiş, ulusal kimliği destekleyen bir ideoloji olarak *bushidō* (savaşçının yolu) felsefesinden ilham alan intihar kavramını öne sürmüştür. Ekim 1944’te, *tokkōtai* olarak anılan özel intihar timleri İmparator ve ulus için hayatlarını feda etmeye cesaretlendirmişler ve 1945’te Saipan ve Okinawa’daki sivillerin toplu intiharlarında romantik bir terim olan *gyokusai* terimi kullanılmıştır. Böylece intihar, onurlu bir ölüm ve düşmana teslim olmaktan daha asil bir eylem olarak tanımlanmıştır.⁴⁸

14 Sai romanında genç kız, Pearl Harbor’daki sürpriz saldırıda hayatını kaybeden ve “Dokuz Savaş Tanrısı”nı anlatan *Kaigun* adlı eser başta olmak üzere Shishi Bunroku’nun yazdığı eserleri sıklıkla okumaktadır. Eserde yazarın bu eserine atıf yapılarak şu ifadelerine yer verilir:

Bizler tekrar tekrar o gençlerin önünde başımızı eğmek zorundayız. Pearl Harbor Saldırısından beri ne kadar fazla genç kelimelerle anlatılamayacak işler yaptı... 25 yaşın altındaki genç askerlerin mükemmelliği üzerine ne çok şeyler işittim sayısını bile bilmiyorum. Büyük Kıta (Çin), denizler ve gökyüzünde bu genç sakurular için anıtlar dikmezsek cezalandırılabiliriz.⁴⁹

Romanda hükümetin savaş döneminde seferberlik kararı alması ve bu kararı halkın geneline duyurduğu seferberlik yasası metnine yer verilir. Savaş durumu için Japon halkın hazır bulunması ve ülke için hareket etmesi beklenir:

1938 yılında, Çin – Japon savaşının başladığı senenin ertesi yılı nisan ayında “Genel Seferberlik Yasası” ilan edildi ve bu yasa ile bağlantılı olduğu anlaşılan “Öğrenci seferberliği” ilan edildiğinde, genç kız hükümetin duruma hazır oluşu ve hızlılığına şaşırmıştı. Ancak, 1920 yılında (Taishō 9) askerlerin araştırmasının başarılı sonucu olarak ifade edilmesi gereken “Genel Seferberlik hususundaki görüşler” hazırı. Kararlarda,

“Genel seferberlik bir zaman için veya sonsuza dek ulusun gücü eline aldığı tüm kaynakları, fonksiyonları savaşta başarı kazanmak için etkili bir şekilde kullanabilecek şekilde düzen

46 Haruko Taya Cook, “Turning Women into Weapons: Japan’s Women, the Battle of Saipan, and the Nature of the Pacific War”, *Women and War in the Twentieth Century* içinde haz. Nicole Ann Dombrowski, (New York ve London: Routledge, 2005), 186.

47 Tetsuo Owada, *Nihon no Rekishi 101 no nazo* (日本の歴史101の謎) (Tokyo: Mikasa Shobō, 2003), 301.

48 Di Marco, Francesca, “Act or Disease”, 346.

49 Sawachi, *14 Sai*, 37.

dağıtımını yapılmasını ifade eder.” yazmakta, “Herkes bu eylemin kaynağı olduğu için bu düzen dağıtımını aslında genel seferberliğin kaynağını teşkil etmektedir”, “Bunun yeteneklere uygun olmasının esas olarak savaşta başarılı olmak için büyük bir etkisi bulunmaktadır” yazmaktadır.⁵⁰

Askeriye ve hükümetin savaşa dair bu kararı Almanya’da 1916 yılında çıkarılan “Devlete Destek Olmak için Görev Yapma Yasası” (祖国補助勤務法) ile 17 yaşını doldurmuş 60 yaşına kadar olan erkeklerin bu kapsamda değerlendirilmesinin sağlanmasına benzer biçimde her ülkede halkın çalıştırılması ve halkın seferber edilmesi gibi kanunlar çıkarılmış olduğu belirtilir. Dolayısıyla bu ortamı sağlamak için gerekli kurumlar oluşturulmuştur. Kadınlar da bir şekilde sisteme dahil edilmiştir. Yukarıda belirtilen kararlar kapsamında I. Dünya Savaşı sırasında diğer ülkelerin savaş seferberliği için ne gibi kararlar aldığı ise şu ifadelerle belirtilir:

180 maddeden oluşan kararlar ve tablolar 9 sayfa idi ve belirtilen ilk madde “Savaşan her ülkenin vatandaşları genel seferberlik esaslarını belirten yasalara bakış” başlığını taşıyordu. Çeşitli sınıflara ayrılarak “halkın seferberliği”, “endüstri seferberliği”, “ulaşım seferberliği”, “ekonomi seferberliği” ve diğer seferberlikler bulunuyordu. Bu diğerleri ise, İlyayardı Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı (İngiltere), Milli Eğitim Bakanlığı Ulusal Savunmayı Geliştirme Birimi (Fransa) diye sıralanıyordu. İkinci madde, “savaşan ülkelerin seferberlik organları tablosu” idi ve İngiltere, Fransa, Almanya’nın bulunduğu üç ülke yer alıyordu. Üçüncü madde, “Fransa ve Almanya’nın mesleki arabulucu kurumlarına bakış”, dördüncü maddenin birinci bendinde “Savaş halindeki her bir ülkenin endüstriyel seferberlik kurumlarına bakış” İngiltere, Fransa, Amerika’nın savaş döneminde kurulan yeni tesisleri ile alakalı bilgiler yer alıyordu. Dördüncü maddenin ikinci bendinde ise “Savaş halindeki her bir ülkenin endüstri seferberliği yapan kurumlarının tablosu” yer alırken bunlar içinde Almanya ve Rusya’dakiler bulunuyordu. Beşinci maddede, “Amerika Birleşik Devletleri/Bilimsel Araştırmalar Konferansı/ Savaş Dönemi Alt Biriminin tablosu”, altıncı maddede “Almanya savaş döneminde kullanılan mallar, atık malların kullanımı tablosu” bulunuyordu. Yedinci madde, “Almanya’da genel seferberlik organlarına dair genel tablo” (...) sekizinci maddede “Amerika Birleşik Devletleri genel seferberlik organları genel tablosu” vardı.⁵¹

Dolayısıyla Japonya’nın Çin ile yaptığı ikinci savaş sırasında alınan seferberlik kararlarının I. Dünya Savaşı sırasında Avrupa ülkelerinde alınan seferberlik kararları örneklerinin incelendiğine dair bir izlenim oluşturulmaktadır. Özellikle Japonya’nın insan kaynağı (人員資源) yönünden zengin olduğu belirtilirken, savunma kaynakları konusunda diğer güçlü ülkelerle kıyaslandığında hafife alınmayacak bir ülke olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla bu seferberlik yasanının ilanı ile birlikte esasında Japonya’nın Shōwa döneminin evrildiği süreci kısaca şu ifadelerle okura açıklamaktadır:

“Bu yasanın başarıyla uygulanabilmesi için yasanın her adımının uygulanması, üst – ast ilişkisine bağlı olarak halkın genelinin seferberlik yasalarını doğru anlaması” belirtilmekte, her yönden araştırmaları ilerletmek “hızlı bir şekilde somut planları yürürlüğe koymak” istenmekteydi. Örneğin, kabineye bağlı kamu ve özel kişiler Ulusal Seferberlik Araştırma Komitesi tarzında bir kurumun tesis edilmesi isteniyor “Bu görüş, bu tür araştırmalar için bir materyal olarak kullanılabilirse çok memnun edici olacaktır” tarzındaki sonuç cümlesiyle

50 Sawachi, 14 Sai, 71.

51 Sawachi, 14 Sai, 72 – 73.

bitiyordu. Bu belgenin yayınlanmasıyla Japonya, silahsızlanma dönemini geçerek Shōwa döneminin başlamasıyla yeniden askeri ve ulusal politikann tarihsel boyutu ön plana çıkmış oluyordu.⁵²

Japonya’da tarihsel süreç içinde, yeni imparator devletin en üst makamına geldiğinde yeni bir çağ adı verilir. Taishō (1912 – 1926) döneminden sonra imparator Hirohito’nun başa geçmesiyle birlikte, 7 Ocak 1989 yılına kadar devam eden Shōwa dönemi başlamıştır. Dolayısıyla Shōwa döneminin ilk yılları, Japonya’daki askeri kesimin gücünü hissettirmeye başladığı ve savaş dönemine dek süren yoğun bir militarizm döneminin yaşandığı yıllardır. Diğer dönemlerde olduğu gibi Shōwa dönemi de yazarın 14 yaşında olduğu yıl, Shōwa 19, 1944 ile 1945 arasındaki dönemdir. Yazar bunun çok da eski bir tarih olarak düşünülmemesini istemektedir. Sawachi bu seferberlik yasası ile ilgili olarak en çok hafızasında kalan durumun öğrencilik yıllarında askere giden ve orduya alınan gençler olduğunu belirtir:

Ulusal seferberlik Yasası’nın hafızada kalan durumları meydana getirmesi, 1943 (Shōwa 18) yılındaki “öğrencilerin savaşa katılım”ı olmuş olmalıydı. Zorunlu askerlik durdurulmuş, üniversiteler ve meslek yüksek okullarında ardı ardına mezun edilenler asker olarak orduya alınmıştı. Bilim ve teknoloji ile ilgili branşlarda okuyan öğrenciler bu kapsamın dışındaydı fakat öğrencilikleri devam etse de savaş ile alakalı işler yapmak gündelik faaliyetleri olmuştu.⁵³

14 *Sai* romanının baş kahramanı genç kız, okuldaki M adlı öğretmen tarafından güncel olayları takip edip kaydetmek üzere görevlendirilmiştir. Bu genç kızın gönüllükle istediği bir vazifedir. Her gün yalnızca savaşa dair olumlu haberleri toplamaktadır. Önceki sene M öğretmenin gözyaşları içinde askerlerin kutsal ölümle şerefendirildiğini ağlayarak açıkladığını hatırlar:

Attu Adası’nda Japon askeri kutsal intiharla (*gyokusai*) şerefendirildi. Tek bir asker bile kalmadığı belirtiliyor. Evlerimizdeyken, bizlerin çabaları yeterli olmadığı için, onlar canlarını feda etti. Erkek öğretmen ayakta gözyaşları dökmüştü. Genç kız yetişkin bir erkeğin ağladığını ilk kez görüyordu. Bu onu şok etti. Sınıfa döndü, yüzünü masasına kapatıp öğretmeninden de fazla ağladı. “Savaş için daha çok destek olmalıyım!” diye düşündü.⁵⁴

Militarist ortam içinde Japonya için hayatını feda eden veya savaş alanında yenilerek intiharı seçen (*gyokusai*) askerler, övgü dolu ifadelerle anılır. Romanda, savaş alanındaki eğitim sırasında söylenen marşta bahsi geçen, “sakura” veya kiraz çiçekleri metaforu Japonya için canını veren askerleri işaret eder:

Bir Japon erkeği olarak doğan,
Savaş alanında boy gösterenler,
Adları farklı olsa da samuraylardır!
Düşmesi gerektiğinde tertemiz,
Ülkeleri için dalından düşen sakura çiçekleri gibi.⁵⁵

Bu sistemde yer alan “kahramanlık sistemi”ni, devlet tarafından yaratılan ve halka sunulacak meşru hale getirilen efsanevi anlatıların bir parçası olarak düşünmek de mümkündür. Japonlara

52 Sawachi, 14 *Sai*, 74.

53 Sawachi, 14 *Sai*, 75.

54 Sawachi, 14 *Sai*, 15.

55 Sawachi, 14 *Sai*, 110.

özgü olduğu düşünülen “kiraz çiçekleri” sadece Japonya topraklarında değil, Japonya'nın savaş öncesi dönemde yayıldığı Çin'in kuzeydoğu bölgesinde yaşayan Japonlar arasında da tarihî geleneklerinden gelen, “onurlu intihar” kavramıyla birleştirilir. “Onurlu intihar” Japonlar için en kutsal varlık olan İmparator adına yapılır, kutsal bir vazife olarak kabul edilir ve yüceltilir. Elbette bu kavramları kapsayan durum ise militarizm kavramı içinde yer alır. Özellikle savaş dönemi Japonya'sında milli ruh, imparatora saygı, manevi değerleri üstün tutma, fedakârlık gibi kavramlara sıklıkla rastlanmaktadır. Bu dönemde bireyden beklenen, ülkesinin bekasını korumak için bireysel fedakârlık göstermesi olmuştur.

Attu Adası'nda askerlerin onurlu intihar (*gyokusai*) haberinin şokunu atlatamadan, genç kız bu kez de Marshall Adaları ve Saipan'dan ardi ardına onurlu intihar (*gyokusai*) haberleri aldı ve artık şaşırmadı. Savaş demek ölüm demek diye düşünüyordu. Kendisi de muhakkak bir gün ölecekti. “Yenilmek” kelimesini aklına bile getirmiyordu.⁵⁶

Genç kız, Japonya'nın galip olması için birçok genç askerin ölmesi ya da savaşın kaybedildiği cephede onuruyla intihar etmesi gerektiğini düşünür. Bu durumun sıradan olduğunu, militarizmin bir gerekliliği olduğunu adeta kabullenir. İlk kamikaze saldırısı haberi de eserde şu ifadelerle yer alır: Shōwa 19 (1944) 25 Ekim günü, Donanma Kamikaze Özel Saldırı Ekibi'nden Shikishima Ekibi⁵⁷ saldırı yaptı. İmparatorluk Karargahından yapılan açıklamaya göre, 28 Ekim öğleden sonra saat 3'te saldırı yapılmıştı. Soemu Toyoda (1885 – 1957)⁵⁸ tarafından askeri kazanımlar tüm askeri birimlere bildirilmişti. İlk kamikaze saldırısıydı. Filipinler'e saldıran Amerikan askerlerine karşı bir askeri operasyon yapılmıştı ve birliğin komutanı Teğmen Seki Yukio (1921 – 1944) idi. Deniz Harp Okulu mezunuydu ve yaşı 23 idi. Ardında bıraktığı ailesinden annesi Sakae, eşi Mariko'nun resimleri gazetede idi. Bu Shikishima birliğine ait 5 kişi “ölüme giden” ilk kamikaze ekibiydi. Aralarındaki iki asker 19 yaşındaydı.⁵⁹

Görevin kutsallığı ve askerlerin bu uğurda hayatını kaybetmesi, basın ve yayın organlarıyla sıklıkla haber haline getirilirken vazifenin kutsallığı ile askerlerin hayatını kaybetmelerinin daha da kutsal bir hale getirildiği görülür:

Leyte Adası'ndaki Tacloban, hem Japonya hem de Amerikan askerlerinin ölümüne mücadele verdiği bir yer oldu (...) Gazetede haberde, “Sonsuza dek sürecek büyük vazife için kendini feda edenlerin sarsılmaz sonsuz sadakatlerinin muhteşemliği” yazıyordu.⁶⁰

56 Sawachi, 14 Sai, 35.

57 海軍神風特別攻撃隊敷島隊.

58 1905'te Japon Deniz Harp Okulu'ndan mezun olmuştur. 1941'de Toyota Amiral rütbesine ulaşmış, 18 Eylül 1941'de Pearl Harbor'a Japon saldırısından sadece üç ay önce Kure Deniz Bölge Komutanlığına atanmıştır. Kasım 1942'de Yüksek Savaş Konseyi üyesi olmuştur. Mayıs 1945'in başlarında, Deniz Kuvvetleri Baş Komutanı olarak atanmıştır. Deniz Kuvvetleri Genelkurmay Başkanı olarak görev yaptığı sırada Toyoda, Japonların teslim olmasıyla ilgili İmparatorluk Konferanslarına katılmıştır. Başlangıçta, Deniz Kuvvetleri Bakanı Mitsumasa Yonai, Toyoda'nın üzerinde sahip olabileceği etki nedeniyle Genelkurmay Başkanı Yoshijiro Umezu, savaş bitirme kararını bildirdikten sonra Donanma Genelkurmay Başkanı olarak atanmasını istedi. Ancak Toyoda'nın savaşın bitmesi ile ilgili görüşü, Yonai'nin beklediğinden farklıydı. Japon silahlı kuvvetlerinin terhis edilmesini, Japonya'nın müttefik işgalini ve Japon savaş suçlularının yargılanmasını talep eden 26 Temmuz 1945 tarihli Potsdam Bildirisine karşı protestolarında katıldı. Savaşın ardından, Japon savaş suçluları arasında her açıdan suçsuz bulunan tek asker o oldu ve 1957 yılında kalp krizinden hayata veda etti. Soemu Toyoda Tribunal Transcripts - USU Digital Collections Erişim 22 Aralık 2021.

59 Sawachi, 14 Sai, 36 – 37.

60 Sawachi, 14 Sai, 37.

Eserde 1944 yılında artık sıradan halkın da savaş için hazırlıklı hale gelmesi için hükümet tarafından bazı kararlar ve yasalar çıkarıldığından bahsedilir:

1944 yılı ağustos ayında “öğrencilerin çalıştırılması yasası” çıkarıldı, devlet okullarında lise dengindeki öğrenciler, ortaokul öğrencileri ve kız okulu öğrencilerinin fabrikalar ve tarım yapılan köylerde çalıştırılmak üzere seferber edilmesine karar verildi. Devamında kabine “derslerin durdurulması” kararını verdi. (...) Son olarak “gönüllü askerlik görevi yasası” (*giyūheiyakuhō*⁶¹) ile 15 yaş üstü 60 yaş altındaki erkekler 17 yaş üstü 40 yaşın altındaki kadınların katılması için “gönüllü halk savaş ekibi” oluşturuldu.⁶²

Roman boyunca işlenen savaş ve onurlu ölüm teması, bu temalar ile ilgili olan kişi ve olayların tümünün, askeri amaçlar nedeniyle meydana geldiği romanın ilk sayfalarında belirtilmektedir. Japon halkının askeri amaçları uygulamak üzere araçsallaştırılışi, bir çeşit ideolojik ortamın yaratılması sonucunda bu ortamda militarizme duyduğu bağlılık nedeniyle sonraki yıllarda duyduğu pişmanlığı yazar şu ifadelerle dile getirmektedir:

...Anlatmak istediğim Shōwa döneminin ilk yılları. Ve neden savaş yanlısı bir genç kız olduğumu utanarak bu zamana kadar sakladım. Savaş sona erdiğinden beri yetmiş yıl geçti ancak, kendi cehaletimden utanarak yaşadım. Savaşın sona erdiğini duyduğum an, “Aaa, Tanrı rüzgârı (kamikaze) esmedi” diye ciddi ciddi düşünmüştüm. Savaşı kazanacağımızdan bir an bile şüphede duymadığım on dört yaşında, militarist bir genç kız idim...⁶³

Hisae Sawachi, gençliğinin ilk yıllarında Japon halkına empoze edildiği ve herkesin uğruna can vermeye şartlandırıldığı militarist yönetim biçiminin etkisi altında kalarak ölüm kavramının ne kadar meşru hale getirildiğini bu roman ile okura sunarken, savaş öncesi süreçte sömürge ülkelerinde Japonya’nın galip olması için elinden gelen desteği veren halk, savaş sonunda kendi memleketine dönmüş ve sonrasında adeta ötekileştirilerek bir kenara itilmiştir. Savaşın ardından “sömürge” veya “emperyalizm”, “militarizm” gibi kavramların adeta yok sayıldığı savaş sonrası dönemde sömürgelelerden dönen *hikiagesha* grubunun savaş öncesi dönemi hatırlatan kimlikler olarak algılandıkları için ötekileştirilen grup haline getirildiklerini ifade etmek mümkündür.

Sonuç

Bu çalışmada Japon militarizminin yoğun olarak yaşandığı savaş öncesi dönemde Japon sömürge hayatı ve savaş dönemi tanığı Hisae Sawachi tarafından kaleme alınan *14 Sai: Fōteen* adlı romandaki militarizm kavramının *gyokusai* “onurlu intihar” kavramıyla olan ilişkisi incelenmiştir. Buna göre, Japon ulusunda tarih boyunca süregelen imparatora sadakat, vatana hizmet, kutsal ölüm gibi kavramların Japonya’da halka aşıldığı şekliyle Japon sömürgesindeki Japon vatandaşlarına da benzer biçimde aşıldığı ortaya konulmuştur. Japon sömürgesinde yaşayan Japon halkı, diğer milletlerden ayrı biçimde Japonya’nın savaşta galip olması için destek vermiştir.

61 義勇兵役法

62 Sawachi, *14 Sai*, 54.

63 Sawachi, *14 Sai*, 10 – 11.

Roman boyunca, *naichi* (Japonya/anavatan) *gaichi* (Japonya dışında kalan topraklar) ayrımı yapılmaksızın, savaş öncesi dönemlerden başlamak üzere özellikle savaş döneminde yoğun bir biçimde militarizme destek verilmesinin sömürge ülkelerine göç eden Japon vatandaşlarından da beklendiği anlaşılmaktadır. Bu amaçla, her türlü askeri uygulamayı kabullendikleri görülmektedir. Tarih boyunca askeri bir yönetim biçimine alışkın olan Japon halkının savaş öncesi süreçte kendilerine empoze edilen militarist değerleri kolaylıkla benimsemesi durumunu *14 Sai* romanında görmek mümkündür. Bu noktada, sadece Japonya'da yaşayan Japon vatandaşlarının değil, sömürge ülkesinde yaşayan Japon vatandaşlarının da anavatan Japonya'nın her ne koşulda olursa olsun savaşı kazanması gerektiğine dair inanca sahip olduğu anlaşılmaktadır.

14 Sai, henüz savaş, militarizm ya da askeri vazifelerin farkında olmayan bir genç kızın düşüncelerinin askeri yapının etkisiyle şekillendiğini gösteren bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Romanda, henüz gençliğinin baharında olan bir genç kızın savaşın ne olduğunu bilmeden militarizmi desteklemesi, daha çok savaşılması gerektiğini düşünürken aynı zamanda savaşın gerçek yüzünün ne olduğuna dair fikir sahibi olmaması arasındaki paradoks dikkat çekicidir. Burada halka sunulan militarizm kavramının, içinde kültürel öğelerin olduğu, ölümün kutsal addedildiği, ülkenin kurtuluşu için savaşın önemine vurgu yapılan bir kavram olarak karşımıza çıktığını ifade etmek mümkündür.

Japon militarizminin etkisinin en fazla hissedildiği Mançukuo gibi bir sömürge ülkesine göç ederek Japon emperyalizmine dolaylı ya da dolaysız olarak hizmet ettiği düşünülen Japon vatandaşlarının savaşın kaybedilmesinin ardından ötekileştirilen bir grup haline dönüşmesi durumundan yazarın ciddi anlamda yakındığı anlaşılmaktadır. Savaşın kaybedilmesinin ardından, bir anda emperyalizm düşüncesinin terk edildiği ve sömürge ülkelerinde yaşayan Japon halkın emperyalizmin geride bıraktığı kimlikler olarak *hikiagesha* adı altında “ötekileştirilmesi” durumu önemli bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla savaş öncesi süreçte emperyalizm ve militarizmin yoğun baskısı altında sömürge ülkesinde yaşayan Japon halk her şekilde anavatana destek verirken, savaşın ardından Japonya toprakları dışındaki Japon halkın savaş öncesi dönemde emperyalizmi hatırlatan bireyler olarak algılandığı dikkati çekmektedir. Bu durumun elbette Amerikan İşgal Kuvvetleri'nin Japonya'da militarizmi unutturma siyasetinin etkisini de yansıtan bir durum olduğu sonucunu çıkarmak mümkündür.

Savaş öncesi süreçte Japonya'daki sömürge topraklarında bile militarizm kavramının yoğun bir şekilde Japon halkına empoze edilmesine yazarın tanık olduğu sömürge yaşamından çeşitli hatıralar aracılığıyla *14 Sai* romanı somut örnekler sunmaktadır. Bu eserin II. Dünya Savaşı öncesi ve sonrası süreç arasındaki ayrışmanın temelini oluşturan militarizm – anti-militarizm karşıtlığını yansıttığını ifade etmek mümkündür.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça/References

- Akita, Kimiko ve Kenney, Rick. "Of kamikaze, sakura, and gyokusai: Misappropriation of Metaphor in War Propaganda". *Japanese Studies Review*. XVIII (2014): 27-45.
- Atsushi, Awazuhara. "Perceptions of Ambiguous Reality: Life, Death and Beauty in Sakura". *Japanese Religions* 32. (2007): 39 – 51.
- Buell R. L. "Militarism in Japan". *Current History (1916-1940)*. 15 (2) (1921): 205-213.
- Colegrove, Kenneth. "Militarism in Japan's Foreign Policy". *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 215. (1941): 7 – 16.
- Cook Taya, Haruko. "Turning Women into Weapons: Japan's Women, the Battle of Saipan, and the "Nature of the Pacific War". *Women and War in the Twentieth Century*. Haz. Nicole Ann. Dombrowski içinde 178 – 194. New York ve London: Routledge, 2005.
- Di Marco, Francesca. "Act or Disease? The Making of Modern Suicide in Early Twentieth-century Japan". *The Journal of Japanese Studies* 39. 2 (2013): 325-358.
- Eguchi, Keiichi. "Teikoku Nihon no Tō - Ajia Shihai", *Manchukuo Kindai Nihon to Shokuminchi: Shokuminchi Teikoku Nihon (1) (近代日本と植民地: 植民地帝国日本)*. Haz. Shinobu Ōe, içinde, Tokyo: Iwanami Shoten, 2001.
- Gomi, Fumihiko. Toshihiko Takano ve Yasushi Toriumi. *Shōsetsu Nihon-shi Kenkyū (詳説日本史研究)*, Tokyo: Yamakawa Shuppansha, 2000.
- He, Yanan. "National Mythmaking and the Problems of History in Sino – Japanese Relations". *Japanese Relations with China: Facing Arising Power*. haz. Peng Lam Er. içinde 69 – 91. Londra ve New York: Routledge, 2006.
- Hoyt, Edwin P. *Japonya: Asker Bir Ulusun İntiharı*. çev. Şerif Erol. İstanbul: Sabah Kitapları, 1995.
- Inoguchi, Rikihei, Tadashi Nakajima ve Roger Pineau. *Japan's Kamikaze Force in World War II*. Wisconsin: Bluejacket Books, 1958.
- Inuzuka, Takaaki. *Mori Arinori (森有礼)*. Tokyo: Yoshikawa Kōbunkan. 1985.
- Kantorowicz, Ernst H. "Pro Patria Mori in Medieval Political Thought". *American Historical Review*. 56 (3) (2006): 472 – 492.
- Küçükyalçın, Erdal. *Samuraylar Çağı*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 2013.
- Levent, Sinan. *İkinci Dünya Savaşı Yolunda Japonya: Cumhuriyet Gazetesi Üzerinden Türk Basınında Japonya İmajı (1933 – 1941)*. İstanbul: Kitapdostu Yayınları, 2015.
- Ohnuki-Tierney, Emiko. *Kamikaze, Cherry Blossoms and Nationalisms: Militarization of Aesthetics in Japanese History*. Chicago ve London: University of Chicago Press, 2002.

- Owada, Tetsuo. *Nihon no Rekishi 101 no nazo* (日本の歴史101の謎). Tokyo: Mikasa Shobō, 2003.
- Sawachi, Hisae. *14歳(フォーティーン): 満洲開拓村からの帰*. Tokyo: Shūeisha, 2015.
- Seraphim, Franziska. *War Memory and Social Politics in Japan 1945–2005*. Massachusetts & London: Harvard University Press, 2006.
- Shaftall, Mordegai George. “An Genealogy of Imperial Era Japanese Militarism”. *The Origins of Second World War: An International Perspective*. Haz. Frank McDonough. içinde 50 – 65. London ve New York: Continuum International Publishing Group, 2011.
- Shibata, Ria. “Memories of the War and Japanese “Historical Amnesia”. *Education and Society*. 35 (1) (2017): 5 – 25.
- Shogimen, Takashi. “Another” Patriotism in Early Shōwa Japan (1930-1945)”. *Journal of the History of Ideas*. 71/1 (2010): 139- 160.
- Takahashi, Saburo. *Senkimono wo Yomu* (戦記物を読む). Tokyo: Academia Press, 1988.
- Wang, Xuanjing. “The Voices of Women: The Literature of Manchurian Repatriation”. *Osaka University Knowledge Archive*. 4 (2021): 69 – 82.
- Yıldız, Özgür. “İkinci Dünya Savaşına Genel Bir Bakış”. *Journal of International Management and Social Researches*. 6/12 (2019): 53-75.
- “九条の会「時勢はどんどん悪くなる」会見で澤地久枝さん” Erişim 09 Ocak 2019, <https://mainichi.jp/articles/20180915/koo/oom/040/020000c>.
- Soemu Toyoda Tribunal Transcripts - USU Digital Collections Erişim 22 Aralık 2021, <https://digital.lib.usu.edu/digital/collection/p16944coll30>.
- 授業づくりJAPAN YOKOHAMAプライマリー (fc2.com) Erişim 15 Ağustos 2022, mutukawa34413.blog.fc2.com/img/2015121621394735a.jpg/